

Дмитро СТОРОЖУК,
*Житомирський агротехнічний фаховий коледж,
відділення "Інженерна інфраструктура та комп'ютерні науки",
група Е-32.*

Науковий керівник: викладач Житомирського агротехнічного
фахового коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Людмила СОКОЛОВСЬКА.

Педагогічна діяльність Василя Овсієнка в контексті українського національного відродження

Сучасна українська освіта переживає складний період трансформацій, зумовлений глобальними викликами, такими як війна, технологічний прогрес, міграція та поляризація суспільства. У цих умовах важливим є звернення до історичного досвіду педагогів, які в умовах тоталітарного режиму змогли зберегти вірність своїм ідеалам та зробити значний внесок у розвиток національної освіти. У цій статті здійснено біографічний аналіз педагогічної діяльності Василя Овсієнка, дисидента, правозахисника та педагога, уродженця Житомирщини, який своєю діяльністю сприяв розвитку національної свідомості, критичного мислення та громадянської відповідальності. Його педагогічні погляди та методи роботи є актуальними для сучасної освітньої системи України, а його життєвий шлях є важливим прикладом для молодого покоління Житомирщини.

Освіта завжди відігравала ключову роль у формуванні національної свідомості та громадянської позиції. Особливо це актуально в умовах боротьби за національну ідентичність та демократичні цінності. Однією з видатних постатей, яка зробила значний внесок у розвиток освіти та національного відродження України, є Василь Овсієнко – дисидент, правозахисник та педагог. Його діяльність у сфері освіти та виховання формувалася в умовах радянського тоталітарного режиму, що робить його педагогічний досвід унікальним та важливим для сучасності.

У статті використано комплексний біографічний аналіз діяльності Василя Овсієнка, що охоплює історико-педагогічний, соціокультурний та правозахисний аспекти його життя. Основними джерелами дослідження стали його власні праці, спогади, публіцистичні статті, інтерв'ю, а також історичні документи та матеріали дослідників дисидентського руху.

Василь Овсієнко народився 8 квітня 1949 року в селі Ставки на Житомирщині. Його дитинство припало на складний період

радянської історії, позначений політичними репресіями та суспільним тиском. У 1967–1972 роках він навчався на філологічному факультеті Київського університету, де познайомився з ідеями національного відродження та правозахисного руху [4, с. 36]. Саме в цей період формуються його дисидентські погляди, він починає поширювати самвидав та брати участь у діяльності неформальних гуртків.

У 1973 році В. Овсієнка було вперше заарештовано за "антирадянську агітацію та пропаганду" [7, с. 14], що стало початком його багаторічних переслідувань. В ув'язненні він не полишав освітньої діяльності, займаючись самоосвітою та передаючи свої знання іншим ув'язненим. Загалом Василь Овсієнко провів у радянських таборах понад 13 років [3, с. 78]. Його активна правозахисна діяльність стала символом боротьби за свободу слова та людську гідність.

Основою педагогічної діяльності В. Овсієнка була ідея формування національної свідомості, вільної та критично мислячої особистості. Він вважав, що освіта має сприяти засвоєнню знань, вихованню громадянської відповідальності та патріотизму. Василь Овсієнко підкреслював, що головним завданням педагогіки є виховання людини, здатної мислити незалежно, оцінювати події та брати активну участь у суспільному житті [4, с. 58].

Він також наголошував на важливості міждисциплінарного підходу до освіти, що передбачає поєднання історії, культури, літератури та правознавства для формування цілісного уявлення про світ. Одним із ключових аспектів його педагогічної практики було стимулювання учнів до самостійного дослідження історичних фактів та аналізу джерел, що сприяло розвитку критичного мислення [6, с. 67].

Василь Овсієнко активно використовував діалогічні методи навчання, заохочуючи дискусії та дебати як засоби формування усвідомленої громадянської позиції. Він вважав, що саме через обговорення та аналіз суспільних процесів можна виховати активних громадян, здатних відстоювати свої права та боротися за демократичні цінності. Крім того, він акцентував увагу на необхідності морального виховання, яке має ґрунтуватися на ідеях гуманізму, справедливості та відповідальності за власні дії.

Педагог наголошував на необхідності виховання через приклад: його власна боротьба за свободу слова та правозахисна діяльність стали взірцем для багатьох сучасників. Він розділяв педагогічні погляди Василя Сухомлинського, наголошуючи на гуманістичному підході до освіти та важливості розвитку особистості. Виховання молоді, на думку В. Овсієнка, повинно базуватися на принципах правди, гідності та відповідальності.

Василь Овсієнко також підкреслював роль освіти у формуванні особистості, яка здатна критично осмислювати знання. Він вважав, що освіта має стати інструментом соціальних змін, допомагаючи людям усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством і державою. Особливе значення педагог надавав розвитку моральних цінностей, таких як чесність, співчуття, справедливість і взаємоповага.

В. Овсієнко переконував, що свідоме осмислення історії та культури є необхідним елементом виховання громадянської відповідальності. Він використовував у своїй педагогічній діяльності методику історичних паралелей, аналізуючи події минулого в контексті сучасних викликів, що допомагало учням краще розуміти суспільні процеси. Його підхід поєднував теоретичне навчання із практичними ініціативами, заохочуючи молодь до участі в громадських проєктах, дослідницькій роботі.

У сучасних умовах реформування освіти в Україні педагогічна спадщина Василя Овсієнка залишається актуальною. Його ідеї про національну ідентичність, свободу думки та громадянську відповідальність знаходять відображення в концепціях Нової української школи, що передбачає розвиток критичного мислення, патріотичного виховання та інтеграцію демократичних цінностей у навчальний процес. Особливу роль ці ідеї відіграють у контексті Житомирщини як регіону з багатою історією національного руху, що вимагає нових підходів до викладання історії та громадянської освіти.

Його підходи можуть бути використані у впровадженні нових освітніх стандартів, що передбачають інтеграцію історичних, культурних та громадянських дисциплін, розробку навчальних програм, які сприятимуть розвитку самостійного мислення учнів та формуванню активних громадян. Особливе значення має впровадження методик, що базуються на критичному аналізі історичних джерел, обговоренні суспільних проблем і залученні учнів до соціально-культурних ініціатив.

Аналіз діяльності Василя Овсієнка дозволяє зробити висновок, що педагогічна система, побудована на засадах гуманізму, свободи, патріотизму та громадянської відповідальності, є ефективним інструментом формування національно свідомого суспільства. Вона сприяє вихованню особистостей, здатних усвідомлювати історичну правду, активно впливати на майбутнє своєї країни через власні дії та ініціативи [3, с. 178].

Отже, педагогічна діяльність Василя Овсієнка є важливим явищем в історії української освіти та правозахисного руху. Його внесок у формування національної свідомості, громадянської позиції та розвитку гуманістичної педагогіки залишається цінним для сучасної освітньої практики. Досвід Василя Овсієнка демонструє, що

навіть в умовах тоталітарного режиму можливо зберігати незалежність мислення та передавати знання наступним поколінням. Педагог своїм життям довів вірність ідеалам свободи, справедливості та гуманізму, що робить його прикладом для сучасного покоління українців.

На нашу думку, подальше вивчення його педагогічної спадщини є необхідним для осмислення сучасних викликів, зокрема формування громадянської ідентичності, розвитку критичного мислення та гуманізації навчального процесу.

Джерела та література

1. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2002. 211 с.
2. Овсієнко В. В. Василь Стус: життя і творчість. Київ: Факт, 2005. 366 с.
3. Овсієнко В. В. За ґратами: Спогади. Київ: Книга, 2010. 682 с.
4. Овсієнко В. В. Світло людей: Спогади. Київ: Смолоскип, 2006. 512 с.
5. Овсієнко В. В. Спогади про Василя Стуса. Народна газета. 1990. № 5.
6. Рух опору в Україні. Матеріали та документи. Київ: Видавництво ім. Олени Теліги, 2010. 42 с.
7. Українська Гельсінська група. Документи і матеріали. Київ: Смолоскип, 2001. 998 с.

Карина ДАЦЕНКО,

*Житомирський агротехнічний фаховий коледж,
економічне відділення, група МП-11.*

Науковий керівник: *спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Житомирського агротехнічного фахового коледжу*

Галина ВАСИЛЮК.

Економічному відділенню ЖАТФК – 25 років!

Економіка суспільства – це своєрідні ріки, що живлять різноманітні структури людського життя, зачіпаючи усіх і кожного: від влади до конкретної особистості. Повноводні, чисті, красиві ріки сприяють багатому, стабільному і перспективному життю людей. А відтак виробництво та споживання, обмін та розподіл, попит та пропозиція, бюджет, фінанси, облік, ресурси, товари, маркетинг – як капіляри живого організму кожної країни й світу загалом: можливо, не завжди помітні, але життєво необхідні!